Vēl viens nepārtraukts krievu vecticībnieku ciemats sākas **Kolkjā**. Tajā ir ietverti Suur-Kolkja, Veike-Kolkja, Kasepē un nelielā Varnjas pilsēta. Vietējā auglīgā zeme un bagātīgās zivju rezerves ir barojušas reģiona iemītniekus gadsimtiem ilgi. Citas svarīgas nodarbes līdztekus zvejniecībai un dārzkopībai ietvēra dzērveņu lasīšanu sievietēm, mūrnieka darbu un galdniecību vīriešiem. Šim reģionam ir raksturīgas izgreznotas mājas un augstās dobēs augoši sīpoli. Kolkjā iespējams apskatīt vecticībnieku muzeju un Peipsimā reģiona apmeklētāju centru.

Nelielajā **Kasepē** pilsētiņā atrodas mākslas galerija AmbulARToorium, kas būs īpaši tīkama fotogrāfijas un vecticībnieku kultūras entuziastiem.

Varnja ir zvejnieku ciemats, kurā galvenokārt dzīvo krievu tautības pārstāvji. Pirmo reizi minēta 16. gadsimtā, šī vieta kļuva par ciematu pāris gadu simteņus vēlāk. Runā, ka ciemats savu nosaukumu guvis no liela laukakmens vārdā Varesekivi, kas atrodas Peipusa ezera ūdeņos (zināms arī kā *Voroni Kivi* (Vārnu akmens)). Šis akmens saistīts ar 1242. gadā notikušo Kauju uz ledus. Tiek uzskatīts, ka Krievijas hronisti nedaudz aizrāvās ar šīs kaujas aprakstiem.

Varnjā atrodas etnogrāfiskais brīvdabas muzejs un Zvejnieku muzejs. Varnjas baznīca un tās ikonostasi ir patiess reģiona lepnums. Gadsimtu gaitā Varnjas iedzīvotāju vidū vienmēr ir dzīvojuši arī daži igauņu zemkopji. To celtās dzirnavas sniedza pakalpojumus zvejniekiem. Vēl tālāk uz dienvidiem no Varnjas ciemata nav iespējams doties - tur atrodas liels purvs, saukts Emajegi Sūrsoo.

Starp **Ahunapalu** un **Mehikoorma** atrodas zemienes ar lielākoties smilšainu vai smilšaini mālainu augsni. Peipusa ezers pie Mehikoormas esot bijis tik šaurs, ka igauņu zemkopja sieva, kas vēlējās aizņemties maiznieka lāpstu no Krievijas ciemata, vienkārši to saņēma pāri ezeram, kas tajā laikā izskatījies vairāk pēc grāvja. Mehikoorma ciematā atrodas augstākā Peipsimā bāka (1938).

Repinas pilsēta ar tās vairāk nekā 2500 iedzīvotājiem ir slavena ar saviem parkiem un dārziem. Ātri plūstošai Vehandu upei blakus atrodas kokzāģētava, maltuve un papīrfabrika. Papīrfabrika tika atvērta 1873. gadā tā darbojas arī mūsdienās, kaut gan ir tikusi atjaunota kopš senajiem laikiem. Papīrfabrikā par izejmateriālu tika izmantotas izlietotas avīzes vai lapeles, kuras ceļojošie sīklietu tirgotāji iepirka no apkārtējo reģionu iedzīvotājiem. Repinas papīru izmantoja avīžu *Postimees*, *Sakala* un *Olevik* iespiešanai, kā arī pirmo igauņu Dziesmu svētku publikācijām un 1918. gadā arī dažām Igaunijas Republikas papīra naudaszīmēm.

Repinas muiža tika dibināta 1582. gadā. Šī muiža piederējusi Oksetiernu ģimenei, Lovenvoldu ģimenei, Rihteru ģimenei un Siversu ģimenei. Vēlā klasicisma perioda muiža tika uzcelta 1850. gados un to sauc par Sillapē pili. Muižai pieder arī astoņu hektāru parks, kā arī apbrīnojams balts Musitempel (*Skūpstu templis*). 1919. gadā muižu nacionalizēja, un pēc pavisam neilga laika tā kļuva par Repinas dārzkopības skolu.

Vēpsu līnijveida ciemats atrodas Vehandu upes labajā krastā, un tas ir kā vārti uz Setomā. Vēpsu bija pazīstams ar tās ostu un slavenajiem gadatirgiem, keramiku, mehanizētajām dzirnavām un miecēšanas darbnīcām. Ir zināms, ka vietējie zvejnieki bija noslēguši zvejošanas vienošanos ar Pečoru klosteri, kas noteica, ka viņiem ir jānodrošina klosteris ar Peipusa ezera salakām. Šeit ik gadu notiek vairākas zvejošanas sacensības un zvejnieku festivāli.

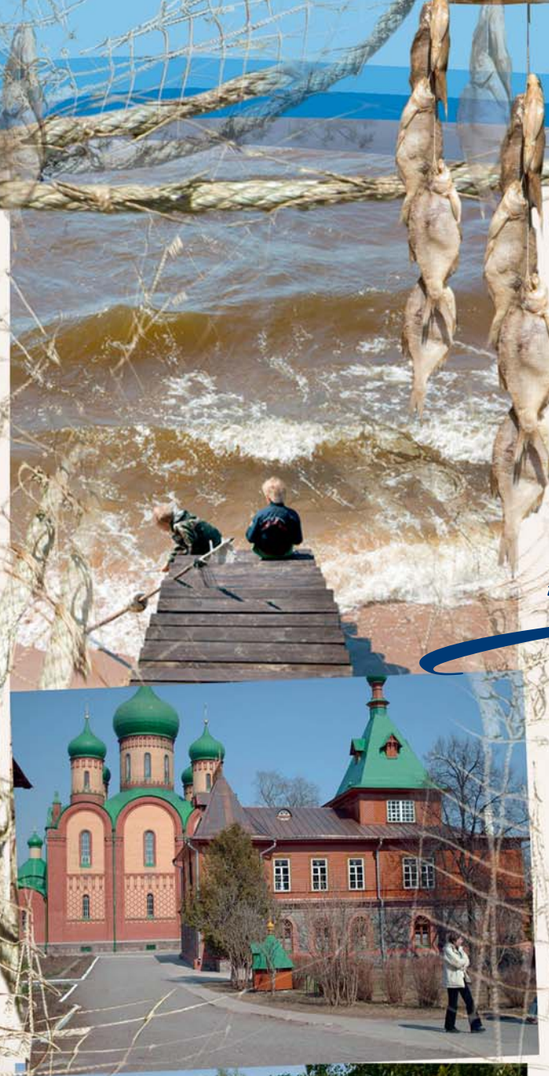

Teksts: Margit Veromann / Tulkojums latviešu valodā:
Attēli: Arne Ader, Ingmar Muusikus, Lii Roosa, Kaidi Randpõld,
Jaak Nilson (Tartu pildipank), Meelis Lokk (Tartu pildipank), Lauri Kulpsoo, Hannes Soosaar,
Ahto Sooaru, Liis Pärtelpoeg,PAK arhiiv / Noformējums: Trinu Sarv/ Drukāts: Paar OÜ /
Izdevējs: Peipsimaa Turism MTÜ © sadarbībā ar Tartumaa Arendusselts 2014

www.visitpeipsi.com

PEIPSIMAA
Lake Peipsi Region • Eastern Estonia

Peipsimā kultūras mantojums

no Vasknarvas līdz Voopsu

Vārds Peipsimā nozīmē dažādas tautības un kultūras, gleznainus ciematiņus ezera krastā, svinīgas svētvietas, slaidas bākas, greznus muižas namus, valdzinošus muzejus un tradicionālos gadatirgus.

Ziemas laikā aizsalušais Peipuss aicina zemledus makšķerniekus, kas no attāluma izskatās pēc maziem melniem punktiņiem, apkārt rībinās vietējie sniegmobīļi *Kummi-Juku* un cieminieki slīd garām uz ragaviņām.

Peipusa ezera ziemeļu krastā pie Narvas upes ietekas ir ērti ieritinājies gleznains ciematiņš vārdā **Vasknarva**. Šī pierobežas ciemata apmeklētāju uzmanību piesaista viduslaiku pilsdrupas, vara baznīcu kupoli un autentiskā ciemata atmosfēra. Tāpat arī Kuremē sieviešu klosteris atrodas tieši Vasknarvas ciematā. Kara un nemieru laikā Sv. Elijas (1873) baznīca glabāja brīnumdarītāju ikonu, kas piederēja Kuremē sieviešu klosterim. Reizi gadā augusta mēnesī Vasknarvas ciemats pie Krievijas robežas svin ciemata festivālu, kura izklaides pasākumi ietver zivju zupas vārīšanu, dziedāšanu un dejošanu.

Pabraucot 30 km no Vasknarvas uz Jehvi pusi, nokļūsiet Alutaguses reģionā. Viena no šī reģiona pērlēm pilnīgi noteikti ir **Kuremē**. Mierīga pasaule tālu prom no ikdienas kņadas, kurā var aizmirst pasaulīgās raizes, baudīt gleznaino dabu, apmeklēt Pihtitsas Dievmātes Aizmigšanas sieviešu klosteri (1895) un iemalkot tā dziedinošo avota ūdeni. Vissvarīgākā klostera ēka ir Dievmātes Aizmigšanas Katedrāle (Uspenskii) (1910). Šis klosteris ir patstāvīgs un kopš 2013. gada to vada Māte Filareta.

European Union
Regional Development Fund
Investing in your future

Alutaguse ir bijusi mierīga mājvieta vairākām dažādām nācijām, kas dzīvo līdztekus. Pirmie **Īsaku** reģiona ciematu iedzīvotāji bija voti 11. gadsimtā. Pēc tam, kad votiem pievienojās jauni krievu tautības iedzīvotāji, viņi radīja unikālu poluverņiku kultūru. Šī nelielā kopiena pieņēma luteraņu ticību, bet saglabāja daudzas krievu tradīcijas un runāja kreolu valodā ar votisku ietekmi. **Īsaku** muzejā iespējams gūt ieskatu poluverņiku ikdienas dzīves paradumos. Netālu no muzeja Teriveres kalnā (94 m) atrodas skatu tornis (28 m), kas tā vien aicina pakāpties un paskatīties tālumā līdz pat Peipusa ezeram skaidrā dienā.

Mētaguses ciematā igauņu lauku dzīve sastopas ar Baltijas ģermāņu kultūru. Mētaguse dārgums bez šaubām ir 1796. gadā celtā muiža, kas piederēja augstmaņu fon Rozenu ģimenei. Klasiskā muižas nama interjers ir bagātīgi dekorēts. Īpašās šī nama pazīmes ir tā ozolkoka durvis, koka kāpnes un skaistie griestu gleznojumi. Apmeklētāji var izmantot viesnīcas, restorāna, baseina un neliela mednieku muzeja pakalpojumus. Fon Rozenu neogotikas stilā celtās ģimenes kapenes atrodas augsta pakalna galā trīs kilometrus uz ziemeļrietumiem no muižas.

Tudulinnas hidroelektrostacija tika celta 1947. gadā kā komjaunatnes triecienprojekts, tā ražoja elektrību vēl līdz 196 . gadam. 199 . gadu beigās vecais sagruvušais aizsprosts tika nostiprināts un uzcelta jauna elektrostacija ar kopējo jaudu 1 k apmērā, kas savu darbību uzsāka 1999. gadā un joprojām darbojas.

Saskaņā ar seniem stāstiem, reiz divi brāļi sāka celt pilsētu Tudulinna kalnā. Viņiem esot pievienojies velns, kas sajauca visu brāļu būvniecību. Pilsēta tā arī netika pabeigta un nogrima zem zemes. Tā kā pilsēta joprojām snaužkalna dzīlēs, tad šo vietu nosauca tās vārdā (Tudulinn - Dusošā pilsēta). Vīri no Tudulinnas bija lieliski vērpjamo ratiņu meistari. īdz v. Mi aela dienai katram vīram bija jāuztaisa vērpjamie ratiņi. ir patstāvīgs un kopš 2 1 . gada to vada Māte Filareta.

Blakus **Rannapungerjas** upei atrodas neliels tāda paša nosaukuma zvejnieku ciemats, kas izveidojās 16. gadsimta otrajā pusē. 1937. gadā Peipusa ezera krastā tika uzcelta bāka, tagad tā ir slavena ar bākas koncertiem. Katru vasaru šī mirgojošā bāka saved tūkstošiem mūzikas mīļotāju uz Rannapungerju. Rannapungerjas reģionā atrodas unikālais Jeruskas tilts - vienīgais segtais tilts Igaunijā.

Avinurme ir pilnīgi pamatoti nopelnījusi savu nosaukumu kā igauņu galdnieku galvaspilsēta, jo galdnieka darbs ir gadsimtiem nodrošinājis vietējos iedzīvotājus ar dienišķo maizi. Ciematā ir Koka klēts, kā arī Dzīvesstila centrs, muzejs un mājamatniecības darbnīcas - daudz aktivitāšu kā bērniem, tā arī pieaugušajiem. Viens no svarīgākajiem gada pasākumiem ir Avinurmes mucu festivāls, kas notiek Jāņu vakarā. Šeit iespējams arī doties īsā izbraucienā ar vilcienu pa 178,5 m garo šaursliežu dzelzceļu.

Gar Peipusa ezera krastiem vijās vēsturiskais pasta ceļš Sanktpēterburga-Narva-Tartu-Rīga, kas bija arī svarīgs tirdzniecības ceļš. Viena no vispazīstamākajām un lielākajām pasta stacijām atradās **Ninasi** ciemā. Šim ciematam ir cauri maršējušas lielas armijas un te nakšņojuši svarīgi vēsturiski personāži: Kārlis XII, Katrīna II, Aleksandrs Suvorovs, Ferencs Lists, Frīdrihs Šūmans, Onorē de Balzaks, Eliass Lonrots, un citi.

Mustvē ir neliela pilsētiņa ar aptuveni 1200 iedzīvotājiem, kurā ir lielākais skaits baznīcu uz vienu cilvēku no visām Igaunijas pilsētām - tajā ir piecas baznīcas. Šeit labi sadzīvo dažādas tautas un kultūras: 17. gadsimtā Peipusa ezera rietumu krastā apmetās krievu vecticībnieki, kas bēga no pareizticīgo baznīcas šķelšanās. 19. gadsimta sākumā no Latgales šeit ieradās no vecticībniekiem atdalījusies grupa, daži ieradās pat no Dānijas.

Mustvē ir Vecticībnieku muzejs, kurā atrodas Mustvē vēstures un krievu vecticībnieku ikdienas gaitu ekspozīcija. Viens no Mustvē simboliem ir Peipusa ezera krastā uzceltais piemineklis - "Sērojošā meitene" (Elmārs Rebane, 1973.).

Robeža starp Mustvē pilsētu un dažiem nākamajiem ciematiem - **Raja**, **Kikita**, **Tiheda un Kasepē**, veidojot līnijveida ciematu, kas virzās 7 kilometrus gar ceļu, ir gluži nemanāma. Šie tipiskie 18.-19. gadsimta Krievijas zvejnieku ciemati izceļas ar guļbaļķu un akmens ēkām. Aiz ēkām ir pagalmi ar palīgēkām un mazdārziņiem, kas noslēpti tālu no svešinieku skatieniem. Viena no retajām sakrālajām guļbaļķu ēkām ezera krastā **Rajas ciemā** ir dzeltena baznīca ar zvanu torni (1910). Tās būvniecību organizēja Gavrils Frolovs (1854-1930), kas arī dibināja slaveno vietējo ikonogrāfijas skolu. Viņš bija arī viens no galvenajiem ziedotājiem baznīcas celtniecībai. Daudzas no Frolova gleznotajām ikonām grezno Rajas baznīcu, kā arī daudzas citas Peipusa ezera krastā esošās Vecticībnieku svētnīcas. Baznīca ir saglabājusi ikonogrāfa Frolova istabu.
Kikita ciemā ezera krastā atrodas neliela akmens kapela, kas tika uzcelta drūmākajos padomju okupācijas laikos - 1949. gadā. Vietām var manīt sīpolu vai zivju žāvēšanai paredzētas būves.
Tiheda ciemā iespējams apskatīt izstādi "Dzīve uz Peipusa ezera" un Patvāru muzeju, kas atrodas pašā ezera krastā. Tajā apskatāmi desmitiem dažādu izmēru patvāru, kā arī iespējams iepirkties nelielā amatnieku veikaliņā.
Kalevipoega Zivju un ūdens festivāls pilnīgi noteikti būs visai ģimenei patīkams pasākums, kas notiek augusta sākumā **Kasepē**.

No 12. līdz 15. gadsimtam **Kodaveres** pamatiedzīvotājiem pievienojās krievi un voti. Jau kopš neatminamiem laikiem šis senais igauņu zvejnieku ciemats ir pārticis no zvejniecības. Kodaveres motīvu sniegto iedvesmu smēlās arī dzejnieks un rakstnieks Juhans Līvs (1864 -1913). Kodaveres reģionu par mājām sauca arī pasaulslavenais komponists Eduards Tubins (1905-1982).

Kallastes zvejnieku ciemu pamatā uzcēla vecticībnieki, kas šeit ieradās pēc izglābšanās no Novgorodas. Kallastē, tipiskais krievu zvejnieku ciems ir izaudzis līdz nelielai pilsētiņai ar nedaudz mazāk par tūkstoti iedzīvotāju. Šeit iespējams apskatīt Devona perioda smilšakmens atsegumus un padomju laika arhitektūru.

Augustā šeit notiek ikgadējais Kallastes Zivju un sīpolu gadatirgus. Februārī pienāk laiks *Kummi-Juku* gājienam, kas pazīstams arī kā *Karakitits*.

Kallaste ir kāda ļoti savdabīga ceļa - **Sīpolu ceļa** - pats sākums. Sīpolu ceļš ir svītrains zem virskārtas un virspusē zeltīts. Šeit savijas dažādas kultūras un valodas, unikāli kultūras dārgakmeņi un atšķirīga ciemata kultūra.

Ninas zemesrags iestiepjas Peipusa ezerā kā spics deguns, no kā arī ciemats ieguvis savu nosaukumu (nina - deguns). Ninas ciematā atrodas bāka (1936), Krievu pareizticīgo baznīca (1928), Kalevipoja tilts (nosaukums radies pēc vietējiem ledāja akmeņiem) un bijusī robežsarga stacija. Ziemas laikā Ninas ciematā dažreiz iespējams novērot unikālu dabas fenomenu - ledus sāk veidot lielas grēdas ezera krastā.

Alatskivi ir patiesa Peipismā reģiona pērle. Tā atrodas ledāju erozijas veidotas ielejas nogāzēs, un to aptver senu apmetņu un mežu vietas. Alatskivi muižas jeb pils galvenā ēka tikusi celta pēc Skotijas karaliskās mītnes - Balmorāla pils - veidola. Alatskivi pils tika pabeigta 1885. gadā. Pati muiža datējama ar 16. gadsimta vidus posmu. Pilī iespējams apskatīt fon Nokenu ģimenes istabas, uzzināt par komponista Eduarda Tubina radīto mūziku un apmeklēt Vaska muzeja ekspozīciju par muižas kalpu dzīvi. Muižu ietver liels parks Hirveaed (Briežu dārzs).

Rupsi ciemats atrodas dažus kilometrus uz dienvidrietumiem no Alatskivi. Šeit Līva muzejā redzamas 19. gs. beigu un 20. gs. sākuma iemīļoto igauņu dzejnieku un rakstnieku Juhana un Jakoba Līvu lauku mājas. Tepat arī iespējams apmeklēt Kodaveres ciemata kultūras un valodas pastāvīgo ekspozīciju.